

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — ECONOMIA POLITICĂ

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ SUB CONDUCEREA D-lor

C. G. DISSESCU

V. ATHANASOVICI, PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, ALEX. CERBAN, C. MEITANI,
N. POLIZU-MICȘUNEȘTI, C. HAGI-THEODORAKY

SILIU RĂDULESCU
PRIM-REDACTOR

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
3, STRADELA SF. SPIRIDON, 3

B. P. RĂDULESCU
REDACTOR-ADMINISTRATOR

George Plastara.— *Drept interprovincial.— Conflicte între legile române și cele locale din ținuturile alipite.*
Dim. G. Maxim.— *Unitatea naționalității în familie după noua lege de naturalizare.*
Jurisprudența Română.— *Inalta Curte de Casație și Justiție, secția III.— Cameră arbitrală.— Competență.— Contract de mandat. (Luca S. Caraplis cu Artur B. Enopion)*

DREPT INTERPROVINCIAL

Conflictele între legile române și cele locale din ținuturile unite.

O chestiune importantă azi în România Nouă este aceea a conflictelor între legile române și cele locale din teritoriile alipite¹⁾. Dacă prin actul dela Alba-Iulia și prin decretul-lege care i-a urmat, se reservează pentru Ardeal legislația locală care nu e în legătură cu ordinea publică, dacă pentru Basarabia s'a extins codul penal, dacă unele legi speciale, cum este aceea relativă la majoritatea civilă, au stabilit în unele privințe o unificare legislativă, sunt însă o serie de conflicte de legi care așteaptă o soluțiune practică.

Această soluțiune trebuie găsită fie prin aplicațiunea principiilor generale, fie prin transpunerea teoriei statutelor, în așteptarea unei legi care să soluționeze problema, așa precum a făcut legea franceză din 24 Iulie 1921.

Se numesc *conflicte de anexiune* conflictele ce se nasc în materie de drepturi private, între legile care se aplicau până la unire sau anexiune și cele noi ale statului anexant.

Aceste conflicte se ivesc ori de câte ori ne găsim în fața unui stat care se formează prin anexiune.

Chiar Romanii au cunoscut problema conflictelor de legi interprovinciale și lucrul era firesc, de oarece imperiul roman s'a format și el prin anexiuni.

În ce măsură legile Statului anexant (vechiului Regat român) influențează asupra drepturilor câștigate sub regimul vechilor legi?

Dacă această situațiune se aseamănă cu aceea a conflictului legilor în timp, când o lege nouă abrogă pe una veche și pentru care există principiul neretroactivi-

tății legilor (art. 1 Codul civil), problema se rezolvă însă prin transpunerea regulilor privitoare la conflictele legilor în spațiu (art. 2 Codul civil) sau prin celebra teorie a statutelor.

Două chestiuni se pun cu ocaziunea acestor conflicte: *prima* este referitoare la conflictele între legile române și cele locale din teritoriile alipite; *cea de a doua* privește conflictele între legile locale și acelea ale țărilor străine.

În primul caz, este vorba de *conflictele legilor interprovinciale*; în al doilea caz de *conflictele de legi internaționale*.

Pentru fiecare din aceste conflicte se pune chestiunea de a ști care lege trebuie să se aplice în ceea ce privește fondul dreptului, competența judecătorească și executarea hotărârilor.

Conflictele legilor asupra fiecărei chestiuni merită să facă obiectul unei cercetări speciale care să indice soluția practică, în urma căreia se va determina legislațiunile speciale ale teritoriilor alipite care sunt rămase astfel în vigoare și azi.

Unele din legile teritoriilor alipite (ardelene, bucovinene, basarabene) au devenit aplicabile în România Mare fie printr'o consacrare expresă a legiuitorului român, fie prin jocul principiilor în materie de conflicte de legi, după cum altele au fost înlăturate *ipso jure* prin simplul efect al anexiunii, cum sunt cele care pun în joc suveranitatea Statului român. Această suveranitate fiind una și indivizibilă, nu se concepe ca Ardealul, Bucovina sau Basarabia să fie guvernate de alte legi decât acele ale Statului român¹⁾.

Pentru celelalte legi penale²⁾ unde siguranța sau creditul Statului nu sunt în joc, se admite a se aplica legile penale locale, de oarece se concepe foarte bine ca ordinea publică locală să fi fost admisă de legiuitor ca ordine publică românească. Legile locale astfel menținute produc efecte pe tot teritoriul României, de oarece sunt legi de aci înainte românești. Discuțiunea, în această privință, pentru Ardeal poartă mai ales împrejurul decretului-lege No. 2632/918³⁾ ale cărui depozitiuni, este importantă a le avea în fața ochilor.

1) Vezi asupra chestiunii conflictelor de legi interlocale: Roguin, *Les conflits des lois suisses*, 1891; Niboyet, *Les conflits entre les lois françaises et les lois locales d'Alsace et Lorraine en droit privé*, Paris, 1923.

1) Vezi cele ce spune în această privință Traian Pop, *Curs de drept penal*, vol. I, la eficacitatea teritorială a legilor.

2) Codul penal român a fost însă extins în Basarabia.

3) Aceste decret-lege a urmat decretului-lege No. 3631

Acest decret sună astfel:

„Având în vedere decretul-lege No. 3631 din 11 Dec. 1918 am decretat și decretăm:

ART. I. În mod provizoriu și până la definitivă organizare a României întregite însărcinăm cu conducerea serviciilor publice din ținuturile prevăzute în decretul-lege No. 3631, Consiliul Dirigent emanat din Adunarea Națională dela Alba-Iulia din 18 Nov. (1 Dec.) 1918.

ART. II. Vor rămânea însă în administrația guvernului Regal afacerile străine, armata, căile ferate, poștele, telegrafele, telefoanele, circulația fiduciară, vămile, împrumuturile publice și siguranța generală a Statului.

ART. III. Ținuturile unite cu regatul României prin hotărârea Adunării Naționale din Alba-Iulia din 18 Nov. (1 Dec.) 1918 vor fi reprezentate în guvern prin miniștri fără portolofiu.

ART. IV. Pentru lucrările, care privesc aceste ținuturi, se vor mai numi prin decret Regal pe lângă departamentele ministeriale, după propunerea miniștrilor fără portofoliu consilieri speciali”.

Față de dispozițiunea art. 2 al acestui decret-lege, pare lămurită chestiunea legilor privitoare la siguranța generală a Statului, moneda țării, armata, căile ferate, vămii, etc.

Ele sunt acelea ale Statului român (Vechiul Regat), care se impun ca o consecință a Unirii.

După cum foarte bine observă d. Poruțiu, profesor la facultatea de drept din Cluj, decretul-lege de mai sus, *id est* legiuitorul român, *însărcinează în mod provizoriu* cu conducerea serviciilor publice din teritoriile alipite Consiliul Dirigent, dar nu acordă acestuia atribuțiuni legislative, astfel că puterea legislativă se exereită pentru ținuturile unite, ca și pentru vechiul regat, conform constituției de M. S. Regele și Parlamentul țării (al Vechiului Regat pe vremea când seria autorul citat¹).

Reflexiunea d-lui Poruțiu este interesantă, fiindcă ea ne conduce a vedea că conflictul dintre legile Vechiului Regat și acelea ale teritoriilor alipite nu este un conflict de *suveranitate*, căci, din momentul unirii, suveranitatea Statului român s'a întins și asupra noilor provincii, care pierzând orice suveranitate proprie s'au confundat în suveranitatea Statului român. Nefiind deci un conflict de suveranitate între legile române și acele ale ținuturilor unite, problemul este mult mai lesne de rezolvit în caz de conflict de legi interlocale ale aceluiași stat; decât în cazul unui conflict de legi a două state diferite. Pe când în cel din urmă caz, acela al con-

flictului de legi internaționale, este vorba de a se găsi o soluție care să respecte suveranitatea ambelor state, ceea ce prezintă mari dificultăți și uneori chiar imposibilități de rezolvare a conflictului, când intervine chestiunea conflictului dintre legile teritoriilor care aparțin aceluiași stat, nefiind un conflict de suveranitate, nu există principial nici un conflict ireductibil, de oarede autoritatea Statului anexant va putea impune o soluțiune uniformă, fie legală, fie judecătorească.

Din cele ce preced rezultă că între conflictele de legi internaționale și conflictele de legi interprovinciale, există o deosebire fundamentală rezidând în aceea că în primul caz, fiind vorba de drept internațional privat, găsim principiul maximului de respect al suveranității, iar în al doilea caz, adică în materie de drept interprovincial, respectul trebuie adus legilor aceleiași țări, căci legile rămase în vigoare în ținuturile unite prin voința legiuitorului român, au devenit de fapt legi române, astfel că în acest caz conflictul există între două legi ale aceluiași stat sau ale aceleiași comunități juridice.

Acestea sunt *grosso modo* conflictele de legi interprovinciale; ele amintesc pe cele din vechia Franță, dinaintea codului Napoleon.

De aceste conflicte de legi interlocale trebuie deosebite conflictele de legi internaționale care formează unul din principalele obiecte ale dreptului internațional privat.

Cu privire la aceste din urmă conflicte, se pune mai ales chestiunea de a ști care este legea aplicabilă la fondul dreptului¹).

Să vedem în câteva cuvinte în ce constă acest problem.

De câteori un străin contractează în Transilvania, Bucovina și Basarabia, sau de câteori un român, din aceste ținuturi va contracta în străinătate, se va ridica chestiunea de a ști dacă trebuie să-i aplicăm legea locală sau aceea a țării străine.

Trebuie observat că chestiunea se pune în așa fel, încât se caută soluțiunea ce trebuie să primească conflictul de legi nu din partea vreunei instanțe judecătorești din vechiul regat, ci din Transilvania, Bucovina sau Basarabia. Problema conflictelor de legi în spațiu este guvernată de *lex fori* (art. 2 Codul civil român și art. 4 Codul civil austriac).

Față de regulile identice cuprinse atât în Codul civil român cât și în cel austriac, putem conchide că, în ambele sisteme legislative, dreptul internațional privat are la baza sa teoria statutelor și principiul reciprocității.

În dreptul interprovincial însă, dacă teoria statutelor poate fi extinsă *mutatis mutandis*, așa precum a făcut legea franceză din 24 Iulie 1921, pentru prevenirea și regularea conflictelor de legi interlocale, de principiul reciprocității nu poate fi însă vorba.

George Plastara

Profesor la Facultatea de Drept
a Universității din București.

din 11 dec. 1918 care a consfințit hotărârea Adunării de la Alba-Iulia și care este conceput astfel: „Asupra raportului consiliului nostru de miniștri No. 2171/918, luând act de hotărârea unanimă a Adunării Naționale din Alba-Iulia, am decretat și decretăm: Ținuturile cuprinse în hotărârea Adunării ținute în Alba-Iulia din 18 Noembrie (1 Decembrie) 1918, sunt și rămân deapănarea unite cu Regatul României”. Decretul este semnat de M. S. Regele Ferdinand I și de președintele consiliului de miniștri.

1) V. P. Poruțiu, *Care este situația juridică a Consiliului Dirigent?* Revista de Drept din Sibiu, 1919, p. 94—100, *passim*.

1) Această chestiune este în strânsă legătură cu aceea privitoare la competența judecătorească și la executarea hotărârilor.

UNITATEA NAȚIONALITĂȚII ÎN FAMILIE

după noua lege privitoare la naționalitatea română din 1924¹⁾.

1). Efecte individuale și colective a naturalizării asupra membrilor din familia naturalizatului. Discuțiunea teoretică a ambelor sisteme. Preferința sistemului colectiv ce înlătură conflictele rezultate din variația naționalităților. 2). Impărțirea în grup a diferitelor legislațiuni europene în ce privește efectele naturalizării. 3). Nereglementarea efectelor naturalizării sub vechea Constituție română. Controverse în privința minorilor. 4). Sistemul Constituției noi și a articolelor 34 și 35 din noua lege română asupra naționalității, în ce privește efectele naturalizării pentru soție și minori. Ușurința creată prin art. 8 al. b pentru copiii majori ai naturalizatului. Ei având personalitate proprie, nu suferă schimbarea de naționalitate. 5). Modificarea adusă articolului 34 din lege, în ce privește rezerva soției naturalizatului de Comisia Camerei, prin raportorul ei, d. Vl. Athanasovici. 6). Criticele ce se aduc sistemului individualității. Părerile lui Borchet. 7). Critica sistemului colectiv. Părerile d-lui Profesor Alexandresco. 8). Conflictele în aplicarea legii naționale a femeii în rapori cu legea română a sotului naturalizat. Constrângerea manu militari a soției. Autorizarea maritală față de statute personale diferite ale soților. Părerile d-lui Alexandresco. Soluție contrară în sensul aplicării legii teritoriale în ipoteza conflictului ce se poate ivi după legea nouă. 9). Sistemul posibilității rezervării naționalității de origină al femeii cu ocazia căsătoriei este criticabil. Rațiuni. Aprobarea sistemului colectiv pentru minori. 10). Rezumat și Concluziuni asupra sistemului colectiv sub raportul economic și politic al țării.

1). Nevoia a determina influența schimbării de naționalități a străinului naturalizat asupra soției și a copiilor puși sub autoritatea sa, legiuitorii moderni țin seamă de un principiu modern, dezvoltat la sfârșitul veacului trecut: „Unitatea naționalității în familie”.

Acest principiu a primit o largă aplicațiune în legea nouă română asupra naturalizării.

Dacă este adevărat că individul este liber a păstra naționalitatea sa, sau de a o părăsi după bunul său plac, sunt interese de ordin superior pentru menținerea unității și dezvoltării normale a familiei, ca schimbarea de naționalitate a șefului de familie să aibă înrăurire asupra soției și copiilor săi minori. Este deci interesant de a lămurii dacă soția și copiii minori a străinului naturalizat român, obțin în același timp ca și dânsul naționalitatea nouă sau dacă ei trebuie să păstreze naționalitatea lor primitivă.

În Franța, din punct de vedere teoretic s'a discutat mult această chestiune, și s'a făcut studii numeroase până ce s'a ajuns la confectionarea legii din Iunie 1889. Și astăzi, se cere din nou reforma legii, cerându-se de către criticii ei ca unitatea de naționalitate în familie să fie principiu esențial în teoria naturalizării soțiilor și copiilor minori.

La noi, transformarea vechilor texte constituționale și din codicele civil, s'a făcut prin câteva articole din

Constituția nouă și legea ce ne preocupă, având ca lucrări preparatoare: Expunerea de motive ce însoțește proiectul primitiv, prezentat Adunărilor legiuitoare.

Reforma făcută are o importanță deosebită pentru că a înlăturat multe controverse de sub vechiul regim legislativ și înfățișează idei condensate prin texte clare și deosebit de ușor de studiat.

Legiuitorul nou avea de ales între cele două sisteme: cel individual, după care naționalitatea femeii este determinată în momentul căsătoriei, prin cea a sotului și aceea a copiilor prin cea a părintelui dobândită prin naștere, și sistemul colectiv, care întinde la membrii familiei efectul naturalizării.

Primul sistem al legilor vechi este găsit impropriu intereselor celor puși în cauză și contra voinței lor, întru cât membrii familiei străinului nefiind personal asociați la cererea de naturalizare, nu se vede pentru ce s'ar presuma o atare voință a lor ce n'a fost exprimată, și care este indispensabilă în formarea legăturii de naționalitate¹⁾.

În sistemul opus, se susține și cu drept cuvânt ca unitatea familiei și chiar unitatea morală ar fi înlăturată dacă admitem efecte individuale; căci, s'ar putea întâmpla ca copiii aceluiaș părinte, aparținând la două națiuni inamice, să se lupte la un moment dat când țările lor sunt în război, și apoi sub raportul drepturilor private s'ar naște dificultăți numeroase dacă soția și copiii ar fi guvernați de legi diferite de cea a șefului de familie, de oarece cu toții trăiesc sub acelaș acoperământ.

Se susține că rațiuni de ordin superior trase din însăși esența căsătoriei care face din două ființe una, dând precădere sotului, subsistă în toată durata legăturii conjugale, ele autoriză pe legiuitor a nu se ocupa de consimțământul femeii cu ocazia schimbărilor pe care bărbatul le face să sufere familia sa. Unitatea naționalității între soți este un principiu, respectul libertății individuale este altul: trebuie ca cel de al doilea să fie ținut în frâu de cel dintâi. Nu se întâmplă acelaș lucru în baza regulii formale consacrată de legea civilă, după care soția are acelaș domiciliu ca bărbatul ei, care o poate forța să-l urmeze ori unde ar găsi de cuviință²⁾.

1) Weiss, „Droit civil international” I. pag. 354. Vincent et Pénaud, Dictionnaire de droit international privé. I. pag. 108.

2) Gruffy, op. cit. pag. 63. Laurent care are același păreră în ce privește condiția soției naturalizatului se bazează pe împrejurarea că femeia n'are interes în chestiunea naturalizării căci numai bărbatul are drepturi politice. Dar, s'a făcut mare schimbare în moravuri în jumătatea de veac ce ne desparte de data când scria ilustrul autor belgian. Astăzi, femeia este pe cale de a obține drepturi politice și la noi în țară, fiindu-i recunoscute în principiu de noua Constituție. Și apoi chiar în afară de aceste drepturi, femeia suferă consecințe sub raportul drepturilor private în urma naturalizării sotului, în cât nu se poate zice că este indiferentă această schimbare. Și, în adevăr, deși statutul personal urmărește pe soție în actele vetei civile totuși, acest principiu suferind excepție de câte ori legea străină consacră o stare de lucruri contrară ordinii publice teritoriale a Statului nou, în care s'a naturalizat sotul, urmează a se aplica și ea această ultimă lege. (Vezi Laurent op. cit. pag. 345).

1) A se vede Dreptul No. 22, 24, 31 și 38 din 1924, No. 1 din 1925.

Și, apoi, în ce privește pe copii, se zice că naturalizarea tatălui trebuie să exercite necesarmente efectele sale și asupra lor, căci atât timp cât ei sunt incapabili de voință, ei au trebuință de ajutorul fizic și intelectual al tatălui lor, neputându-se pricepe ca ei să fie separați sub raportul naționalității. Intr'un cuvânt unitatea în familie este o necesitate teoretică și practică¹⁾.

Din aceste două sisteme desigur că trebuie preferat acel care înlătură conflictele ce rezultă din variația naționalităților, acel care consacră o lege unică în căminul domestic. Legea germană admite sistemul colectiv, dar pentru a permite puterii executive posibilitatea de a înlătura pe acei din familia naturalizatului cari nu merită această favoare, prevede expres dreptul de a-i exclude²⁾.

Vom căuta să stabilim regulele ce domină în această materie în diferitele legiuri europene, și în special acele ce au jucat un rol preponderant în alcătuirea legii noastre din 1924.

2). Legișlățiunile Europei stabilesc în mod diferit efectele naturalizării șefului de familie asupra soției și copiilor săi minori.

Numeroși autori cearcă a stabili grupe în această privință și în special *Weiss*. Fără a urmări în toate detaliile aceste grupări, credem că este interesant a arăta că, mai cu seamă după modificările legislative noi, caracterul exclusiv colectiv sau individual a schimbării de naționalitate nu mai prezintă o frecvență absolută.

În primul loc, constatăm individualitatea naturalizării fără nici o înrăurire asupra soției și copiilor minori: în *Rusia*, în ce privește pe copii (art. 6 al Ucazului din 1864) în *Bulgaria* (art. 6 al legii din 1883), în *Turcia*, în ce privește pe copii (art. 6 al legii din Ianuarie 1869) și în vechia *Constituție română* din 1866 (art. 7 § 3). În al doilea loc, *Austria*, *Ungaria* și *Marele ducat de Luxembourg* atribuiesc schimbării de patrie efecte colective și supun deplin drept copiii minori cetățeniei nouă. (Art. 92, 146, 165 cod. civ. austriac, art. 7 al legii ungare din 1879).

În celelalte țări legislațiunile combină în general regulele privitoare la familia naturalizatului putând deci să le împărțim în două clase:

a) *Grecia*, *Belgia*, *Suedia*, a căror legi nu întind de drept beneficiul naturalizării asupra copiilor minori ai naturalizatului, dar îi consideră naționali sub *condiție suspensivă*, dându-le facultatea de a reclama prin o singură declarație naționalitatea părintelui, în anul majorității (art. 17 al legii greco din 1870; art. 2 și urm. al legii belgiene din Iulie 1889; art. 4 al legii svedeze din 1894).

b) *Italia*, *Svizzera*, *Britania*, pe soție și copii, iar *Franta* și *Germania* numai pe copii îi constituie din contră naționali sub *condiția rezolutorie* a unei manifestări exprese la majorat sau la desfacerea căsătoriei (art. 5 și 10 cod. civ. it.; art. 3 al legii federale din 1876; § 10.

1) *Gruffy* op. cit. pag. 53.

2) Art. 11 leg. germană din 1870. Acest sistem poate duce la consecințe supărătoare, căci dacă am presupune că un român se naturalizează în Germania care înlătură dela noua naționalitate, pe unul din copiii săi minori, acesta, perzând și naționalitatea română, odată cu tatăl său va rămâne *heimathlos*.

al legii britanice din 1870; art. 12 al legii fr. din 1889).

În *Franta*, după legea din 1889, femeia nu devine franceză de plin drept, dar dobândirea acestei naționalități îi este ușurată, putând-o obține, fără condiția stagiului, prin decretul care conferă această calitate soțului, sau ca o consecință a declarațiunii ce o poate face într'un termen anumit (art. 12 și 18 al legii fr. din 1889).

Astfel, după sistemul francez, pe când soția naturalizatului devine franceză *sub condiție suspensivă*, copiii lui primesc aceeași calitate *sub condiție rezolutorie*. Unitatea de naționalitate a fost deci decretată numai în raporturile dintre copii și părinți¹⁾. D. *Dubost* a legitimat opoziția ce este între femeia măritată și copiii minori prin următoarele observațiuni: „Șar exagera drepturile puterii maritale de a declara că naturalizarea bărbatului atrage de plin drept naturalizarea femeii. Naturalizarea bărbatului poate să aibă loc în astfel de împrejurări ca femeia să aibă interes a nu se angaja pe aceeași cale. În ce privește copiii minori ai tatălui sau ai mamei supraviețuitoare cari pot să se naturalizeze francezi, am crezut că nu pot fi decât avantajii de a-i declara francezi de plin drept²⁾”.

3). Sub imperiul vechii Constituțiuni române, condiția femeii măritate rămânea neschimbată când bărbatul străin obține naturalizarea. În privința copiilor minori chestiunea era controversată după cum arată d. *Alexandresco*. „Din împrejurarea că naturalizarea nu se poate acorda decât prin o elge individuală, zice d-sa (art. 7 al 3 al Constit.), rezultă ca consecință, că copiii al căror tată sau mamă văduvă, și-ar fi schimbat naționalitatea prin naturalizare își păstrează naționalitatea lor de origină, pe care ei au dobândit-o la nașterea sau la zămislirea lor; căci este de principiu că naționalitatea nu se poate schimba de cât prin voința proprie a acelei interesat³⁾. În o altă părere minori erau priviți că urmează condiția părintelui, cu facultatea de a se lepăda, la majoritate de naționalitatea dobândită prin naturalizarea părinților lor⁴⁾. Nici un text, însă, nu reglementa condiția femeii sau al minorilor.

4). Principiul unității de naționalitate în familie, înlăturat de vechia noastră Constituție, a găsit o largă aplicațiune în noua lege asupra naționalității, următor articolului 7 al Constituțiunii din 1923, după care: „soția și copiii minori profită, în condițiunile prevăzute de lege, de naturalizarea soțului sau tatălui”.

Ținând seamă de raporturile intime între tată și copiii minori, de ascendentul moral al soțului față de soție; de faptul că rangul social, condițiunea, bunurile și domiciliul unuia aparțin celorlalți, a presoris în mod formal că naturalizarea șefului de familie profită soției și minorilor.

Acesta este principiul. Dar precum legiuitorul trebuia să țină seamă și de progresul ce l'a adus timpul și schimbarea moravurilor, de considerația ce trebuia să aibă pentru libertatea individuală a femeii și a mino-

1) Am sistematizat zisele grupe din relațiile culese din dosarele Comisiei de naturalizare și din: *Gruffy*, op. cit. pag. 11; *Carpentier*, Répertoire général XXVIII pag. 308; *Weiss*, op. cit. pag. 604.

2) „Documents parlementaires de la Chambre des députés” ses. 1887 pag. 236 citate de *Gruffy*, pag. 77.

3) *Idem* pag. 321.

4) *Alexandresco*, „Cod. civ. român”, pag. 320.

rilor ajunși majori, permite femeii măritate, sub anumite condițiuni, a și rezerva naționalitatea sa de origine, iar minorilor să renunțe la naționalitatea dobândită de tatăl lor, la vârsta majoratului.

Etată cum ne exprimă articolele respective¹⁾:

Art. 34 „Soția profită de naturalizarea soțului, afară numai dacă dânsa printr'o declarațiune autentică renunță la naționalitatea română, pentru a și conserva naționalitatea dobândită prin căsătorie sau aceia care și-a rezervat-o cu ocazia căsătoriei, tot printr'o declarațiune autentică, și adresată în țară Ministerului de justiție, iar în străinătate Legațiunilor sau Consulatelor române”²⁾.

„Deasemenea și copiii mai mici de 21 ani profită de naturalizarea tatălui lor”.

Art. 35 „Copiii deveniți români, în condițiunile articolului 34, pot în termen de un an dela împlinirea vârstei de 21 ani să renunțe la naționalitatea română, printr'o declarațiune făcută în formă autentică și adresată în țară Ministerului de justiție, iar în străinătate Legațiunilor sau Consulatelor străine”.

5). După o dezvoltare largă a regulilor de drept comparat privitoare la naturalizare, în celelalte legislațiuni, adusă de Proiectul ministerial, noul legiuitor a primit aproape cu totul sistemul propus. S'a admis numai de membrii Comisiunii de legislație civilă a Adunării deputaților, după inițiativa valorosului ei raportor, d. *Vladimir Athanasovici*, aliniatul din articolul 34 a legii, care dă facultate soției să și păstreze naționalitatea³⁾. Și este bine că s'a avut în vedere și sistemele celorlalte legi, pentru că din aceste studii speciale se lămuresc modificările pe care un legiuitor tinde să le introducă în legislația proprie, potrivit spiritului timpului și necesităților locale. Dealtmintrelea, naționalitatea prezintă chestiuni serioase ce au fost pe larg dezbătute, numeroși autori îi-au consacrat studii interesante, și în cele din urmă principiul unității în familie a fost formal admis de dreptul internațional, de Institutul de

drept internațional și de Belgia în proiectul de revizuire, datorit lui Laurent⁴⁾.

„Unitatea naționalității în familie, a zis un distins orator în Senatul francez, întărește uniunea conjugală, și dela soți se răspândește asupra copiilor și confundă astfel pe părinți și copii în aceeași comunitate de sentimente”⁵⁾.

6). Vechiul sistem al Constituțiunii noastre, după care naturalizarea soțului sau al tatălui sunt personale este combătut de autori, din mai multe puncte de vedere.

a) În primul loc, se susține că nu ține seamă de principiul unității familiei. *Brocher*, cel mai înfocat partizan al unității, zice: „S'ar viola însuși principiul pe care este bazată căsătoria, după care femeia este obligată a urmări condiția soțului. Importanța socială a familiei și imperioasa necesitate de a menține forte și unită nu poate fi contestată. Numai printr'ânsa generațiunile care se succed pot să și acorde reciproc ajutor și protecția necesară dezvoltării lor. Isvor nesecat de drepturi, de datorii și sentimente, ea este un minunat instrument de viață morală și de ordin social. Societățile moderne, profund sguduite prin schimbările pe care mersul timpului le-a făcut să sufere, au văzut rupându-se numeroase legături mai mult sau mai puțin artificiale ce nu erau mai puțin mijloace de cohesiune, ele au avut să înfrunte excesul individualismului și sunt mai mult ca totdeauna, ținute să conserve și să întărească elementele de unitate ce le-a acordat natura. A supune atât cât este cu putință pe membrii familiei unei singure și aceleiași legi sub raportul capacității și raporturilor reciproce pare a fi calea cea mai convenabilă spre a ajunge acest scop”⁶⁾.

b) În al doilea loc, sistemul individualității este apoi criticat din cauză că în raporturile formate între persoane aparținând la diferite naționalități se ridică conflicte serioase când este vorba de legătura conjugală, de filiațiune, cât și de alte drepturi și datorii ce decurg din zisele raporturi. Și, în adevăr, statutul personal urmărind persoana în relațiunile vieții civile; și, întru cât deci urmează a i se aplica legea națională, se întâmpină cele mai mari greutăți spre a fi conciliate raporturile de drept, în cazurile în care cei căror trebuie a li se aplica se găsesse supuși la regimuri deosebite și câte odată contradictorii.

7). Dar și sistemul naturalizării colective este combătut susținându-se că unitatea de familie ce proclamă este în realitate forțată; căci, și în chestiuni de schimbarea naționalității trebuind să căutăm elementul ce este baza oricărei manifestări de voință expresă și reflectată: consimțământul, femeia are un drept propriu și personal. Este de neîgăduit că în interesul familiei este necesar o unitate de naționalitate ca și unitatea de

1) Nici o legislațiune nu prevede că naturalizarea tatălui ar putea atrage deplin drept schimbarea de naționalitate a copiilor lui majori. Aceștia au o personalitate proprie. Laurent, totuși, are opiniune contrară („Droit civil international” III, pag. 346). Din punct de vedere juridic, cu toate obiecțiunile ce se fac de unii autori, (*Gruffy*, „L'Unité de nationalité dans la famille”, pag. 77 notă), socotim că ei deși în afară de familie, continuă a avea legături cu dânsa, și deci, este interes moral ca să li se ușureze dobândirea naționalității; nouă a tatălui lor, ceiace a și făcut noua lege română imitând în acest punct de vedere legile franceză și belgiană. „Sunt dispensați de stagiul, zice aliniatul II al articolului 8 din noua lege: „Copiii cari aveau 21 de ani împliniți în momentul când tatăl lor a dobândit naturalizarea”. Comisiunea de naturalizare a făcut aplicațiunea acestui text.

2) Prin Expunerea de motive a proiectului de lege se dă următorul argument: „S'a luat ca normă vârsta de 21 ani în momentul naturalizării tatălui, pentru că tinerii la această vârstă sunt formați sufletește; așa că dacă ei au fost socotiți ca străini până atunci, se presupune că nu au crescut în sentimente naționale românești. (Expunerea de motive pag. 71)

3) „Expunerea de motive”, pag. 178.

1) „Institutul de drept internațional”, sesiunea din Venetia, 1896; art. 3. Schimbarea naționalității tatălui atrage pe aceea a femeii și copiilor săi minori, dar lăsându-i unuia ca și celorlalti facultatea de a opta pentru naționalitatea veche. „Répertoire du dr. français”, op. cit. XXVIII pag. 305; „Anteproiectul de revizuire”, Laurent, art. 43.

2) Discursul Comisarului francez Camille Sée în Senatul francez din 1886.” *Gruffy* și *Weiss* loc. cit.

3) *Brocher* „Revue de droit international privé.” 1873 pag. 143 și 197.

domiciliu, expres prevăzută de legea civilă, dar este de observat că pentru unitatea domiciliului femeia a consimțit cu ocaziunea căsătoriei, ceiace nu urmează pentru schimbul naționalității, fără voia ei. „O naționalitate odată obținută, zice d. *Alexandresco*, care are această opinie, nu se poate pierde decât prin faptul personal al acelu care a dobândit-o”¹⁾.

În ce privește pe copii, iarăși se susține că tatăl în timpul minorității lor, n'are nici o calitate, nici mandat dela lege spre a schimba patria și naționalitatea lor de origină; că, de altminterlea, nici un argument decisiv nu se poate trage din autoritatea puterii părintești, de oarece legiuitorul n'a acordat tatălui decât dreptul de a veghea asupra creșterii și educației copiilor săi minori, iar nici decum dreptul abuziv de a renunța în numele lor la beneficiul unei naționalități ce era câștigată atât copiilor cât și națiunii căreia ei aparțineau”²⁾.

8). Legiuitorul nou, în sistemul ce l'a admis, permițând femeii să aibă o naționalitate diferită de aceea a soțului, a dat loc la conflicte în aplicațiunea legii naționale a femeii în raport cu legea română, a soțului naturalizat.

Dacă în privința datoriilor de credință, ajutor și asistență nu pot fi dificultăți asupra legii aplicabile pentru că aproape toate legislațiunile au aceiași concepție, totuși deosebiri apar dacă ne referim la întinderea drepturilor fiecărui soț și la sancțiunea ce este acordată în garantarea lor. *Fiore*, se pronunță pentru aplicațiunea legii teritoriale: „Toate legile destinate a conserva moralitatea și disciplinarea familiei și a determina exercițiul puterii domestice sunt aplicabile egalmente soților domiciliati și celor ce au numai reședință”³⁾.

Astfel, se știe că după o jurisprudență constantă și majoritatea autorilor francezi se permite soțului de a constrânge soția *manu militari* a se reîntoarce în domiciliul conjugal⁴⁾. La noi, această interpretare a legii civile fără rezultat practic, a fost cu totul părăsită de jurisprudență, în cât în aceste condițiuni, se naște întrebarea dacă francezul naturalizat român, a cărui soție și-a rezervat naționalitatea franceză, cu ocaziunea căsătoriei, ar putea s'o forțeze să revină la domiciliul conjugal, bazându-se pe legea statutului ei personal, după care se permite soțului acest drept autoritar?

După cum zice Laurent, care discută o ipoteză diferită, aci este vorba dacă statutul personal este dominant de statutul teritorial al bărbatului⁵⁾. Socot că afirmația este neîndoielnică în cazul nostru, pentru că dacă legiuitorul a înlăturat zisa excepțiune forțată, găsind-o inutilă și contrară interesului social; ea nu poate fi revinută de justiție în cazul special al unei femei străine, chiar dacă după statutul ei personal este admisibilă.

Chestiunea prezintă interes în cazul când naturalizarea soțului are loc față de o soție, rămasă străină în

condițiunile admise de legea nouă, și dacă statutul personal, după legea ei națională, nu cere autorizarea soțului pentru actele vieții civile, precum prevăd legislațiunile austriacă, rusă și germană, care nu fac nici o deosebire între femeia măritată și cea liberă, în opozițiune cu Codicele civil român, a cărui sistem după starea moravurilor și a conștiinței publice este menit să dispară și la noi.

Deși incapacitatea femeii depinde de statutul ei personal, totuși, în specie fiind în colisiune două sistate personale: unul, al bărbatului, care cere formal autorizare și cell'alt al femeii, contrariul; și întrucât regulă care statornicește incapacitatea femeii măritate este de ordine publică, ajungem la soluțiunea că legea aplicabilă va fi aceea teritorială a bărbatului, așa că actele făcute de soție fără îndeplinirea acestei formalități pot fi atacate ca nevalabile. Oricare ar fi fundamentul dispozițiunii legale privitoare la instituțiunea autorizării, fie inferioritatea naturală a femeii, fie consacrarea supremației bărbatului, este cert că legiuitorul nostru civil o enumeră în articolul 950 din codice între incapabili, socotind că astfel va ocroti mai bine interesele familiei și drepturile copiilor. Ori, dacă este astfel și întrucât legiuitorul are datoria de a ocroti în mod egal chiar familiile străine căror le dă azil în țară, care ar fi motivul de a se înlătura scutul legal familiilor devenite române prin naturalizare, care au numai pe soția rămasă străină?

Ilustrul meu amic d. *Profesor Alexandresco*, într'o disertație savantă, adnotând o deciziune a Curței de apel din Gand, care în altă ipoteză, a doi soți străini, domiciliati în Belgia, se pronunță pentru aplicațiunea statutului teritorial, — susține că dispoziția legală a autorizării, deși este de ordine publică internațională, n'are în vedere decât interesele private fie ale bărbatului fie ale femeii, și țara în care femeia măritată se judecă sau contractează n'are nici un interes; astfel că legea personală a soților are singură calitate de a măsura întinderea capacității sau incapacității și a determina efectele sale⁶⁾.

În cazul ce ne preocupă este cazul unui soț devenit român prin naturalizare, cu copii români, fie născuți în urma naturalizării, fie minori deveniți români prin efectul colectiv declarat de lege, așa că situațiunea nu este identică. Soția, chiar rămasă străină, va trebui să primească condițiunea de inferioritate preserisă de legea teritorială, care a luat această măsură în interesul familiei întregi nu numai a ei personal, și deci actele ei civile se vor regula după legea română, aparținând soțului⁷⁾.

Conflict între statutul personal al tatălui și acelu al copiilor săi minori nu mai poate avea loc după sistemul admis de legea nouă, pentru că dacă este lămurit că sub raportul naționalității ei urmează pe părinte, cel puțin până la majoritate dânsii vor fi cărmuți de legile românești. Efectele colective acordate schimbului de na-

1) *Alexandresco*, op. cit. pag. 310.

2) „Decizia Inaltei Curți de Casație”, S. II. *Buletinul*, 1883 pag. 467.

3) *Fiore*, Droit international privé, No. 108 și *Robinet de Clery* în „Revue pratique”, 1880, XLVII pag. 443 *Gruffu*, op. cit. pag. 35.

4) *Alexandresco* op. cit. pag. 733.

5) *Laurent*, „Droit civil international” V, No. 50 pag. 114.

1) „Curierul judiciar”, 1905, pag. 103; și autoritățile citate. Vezi și *Alexandresco*, op. cit. pag. 746.

2) „Institutul de drept internațional” în sesiunea dela Lausanne, în 1888 a admis că „efectele căsătoriei în privința statutului femeii se regulează după legea naționalității căreia aparține soțul în momentul contractării căsătoriei”. *Gruffu*, op. cit. pag. 38.

ționalitate al părinților, înlătură controversele ce s'ar fi putut naște după sistemul efectelor individuale.

9). Sistemul admis de legiuitorul nou român permite femeii măritate a se sustrage dela naționalitatea soțului prin amendamentul introdus de Adunarea deputaților. Este regretabil că în deliberările urmate nu s'a provocat nici o discuțiune asupra acestei chestiuni; dar, se vede precis că Comisiunea deputaților a ținut seamă de voința presumată a soției și inspirându-se de interesul unității de naționalitate în căsătorie, a găsit că în lipsa unei declarațiuni formale ea a voit să se atașeze la patria bărbatului și că această presumpțiune trebuie să cedeze în fața unei manifestări de voință contrară¹⁾. Legea franceză nu admite ca femeia unui naturalizat francez să-și conserve naționalitatea sa de origină cu ocaziunea căsătoriei, deoarece i se permite prin textul legii noi, așa că femeia unui străin naturalizat român poate să-și rezerve naționalitatea dobândită prin căsătorie cât și cea de origină pe care o avea cu ocazia căsătoriei.

Sistemul liberal pentru femeie admis de noul nostru legiuitor ne împacă în parte, fiind conform echității și principiilor ce guvernează legătura conjugală, ca femeia să nu fie obligată a se supune în timpul căsătoriei, *durante matrimonio*, tuturor schimbărilor de naționalitate la care ar voi să adereze soțul. Nu se poate trage nici un argument din împrejurarea că după articolele 4 și 38 din noua lege, străina sau româncea care se căsătorise cu un român sau un străin, devin română sau străină, pentru că în aceste situațiuni, femeia este în măsură de a cunoaște condițiunea bărbatului și astfel aderă în mod anticipat și liber la schimbarea ce în mod legal va surveni în privința naționalității. Ea a fost în toată libertatea de a cugeta și a se hotărî dacă sentimentul care o atrage către căsătorie este mai tare de cât iubirea de patrie de origină.

Creдем însă că s'a întins de noul legiuitor prea departe libertatea în căminul domestic, admîtîndu-se posibilitatea ca la ocaziunea celebrării căsătoriei femeia să-și rezerve naționalitatea sa proprie. Rațiunile ce există în prima ipoteză, când schimbarea de naționalitate survine în cursul căsătoriei dispar când este vorba de doi soți, încă dela început, să înceapă viața comună cu acest dualism de patrii: unul român, cealaltă străină. Neînțelegerile pot fi provocate ușor, căci știut fiind că sentimentul patriotic animă pe orice individ conștient de drepturi și datorii, se vor isca perpetuu neînțelegeri între soți, care vor avea înfrîurire asupra traiului comun. Dealtmîntrelea, n'am găsit în altă legislație europeană această regulă, care contribuie la înlăturarea unității de naționalitate în familie²⁾. În dreptul francez

teoria nu admite modul în care noul nostru legiuitor a rezolvit această dificilă problemă³⁾.

În ce privește pe copii noul legiuitor a ținut iarăși seamă că voința lor prezumată de a urma condițiunea tatălui lor nu poate să treacă de majorat. Acest sistem este cel mai acreditat, admis și în trecut de legiuitorul nostru, menținând minorilor condiția părintelui și ținând suspendat dreptul de opțiune spre a-l exercita în anul ce curge după majoritatea sa⁴⁾. Noul legiuitor, cu drept cuvînt, a admis că exercițiul puterii paterne s'ar întoarce de multe ori în contra minorului, în cazurile în care tatăl din neglijență sau motive personale, ar lua o direcție sau alta în această chestiune atât de importantă pentru copil și care nu i-ar conveni în momentul majorității, atunci când dînsul are discernămîntul voinței și deplinul exercițiu al drepturilor sale. *Weiss* spune că sistemul noului nostru legiuitor este singurul care ține seamă de regula care subordonează capacitatea interesatului orice schimbare de naționalitate, neahilînd voința copilului prin cea a protectorului său legal⁵⁾. *Foleville* se asociază la aceeași părere, susținînd că acest sistem este cel mai conform principiilor juridice, permițînd copilului ajuns major să judece singur asupra intereselor sale, într'un act ce nu admite tutelore părintească⁶⁾.

10). Din cele ce preced, putem deci formula sistemul legiuirii noastre în următoarele trei reguli:

a) Soția și copiii minori împărtășese în principiu schimbarea de naționalitate a șefului de familie.

b) Soția poate să-și conserve naționalitatea obținută prin căsătorie sau cea ce o avea în momentul căsătoriei.

c) Copiii au facultatea la majorat să-și capete naționalitatea de origină, prin un simplu drept de opțiune.

În afară de rezervele ce am făcut privitoare la clauza libertății femeii de a-și menține naționalitatea sa străină cu ocazia celebrării căsătoriei sale cu un român, nu putem decât să aducem laude noului nostru legiuitor pentru modul cum a conceput această importantă chestiune de ordin social, prin concilierea principiului unității naționale în familie cu cel al libertății individuale.

Rămîne a se discuta dacă măsura naturalizării colective luată de noul legiuitor este bine venită din punct de vedere economic și politic al țării.

În Franța, în ajunul votării legii din 1889, elementul etnic național era în scădere, Republica avea lipsă de oameni, războiul se prevedea; și, în aceste împrejurări sociale, remediul a fost găsit în consacarea unei naturalizări extensive, socotindu-se că în acest mod se va înmulți numărul naționalilor, și deci armata va sporii.

În situațiunea noastră actuală socială, după marele război, odată cu mărirea teritorului, a sporit și numărul cetățenilor români, potrivit clauzelor tratatelor, care

1) *Weiss*, op. cit. pag. 504; *Vincent et Pénaud*, „Lois nouvelles”, 1889, I. Pag. 870.

2) Numai Republica Salvador a consacrat un sistem contrar tuturor legislațiilor europene. Art. 42 al Constituției sale politice din 1883 zice: „Faptul unei supuse a Statului Salvador de a se căsători cu un străin nu-i rădăcă calitatea de supusă a Statului Salvador; și, bunurile sale nu sunt scutite de impozite și contribuțiunile la care sunt supuse bunurile naționalilor.”

(*Annuaire de législation étrangère*, 1883, pag. 914.

1) *Laurent*, „Principes de droit civil” I pag. 434; *Foleville*, „Naturalisation”, pag. 177; *Weiss*, op. cit. pag. 505 și autorii menționați în nota 1; *Gruffy*, op. cit. pag. 62; cu toții spun: „La femme ne peut se réserver de la célébration du mariage sa nationalité d'origine”.

2) Art. 5 al legii din 31 Martie 1914 privitoare la anexarea Dobrogei.

3) *Weiss*, op. cit. pag. 522.

4) *Foleville*, „Naturalisation”, pag. 222.

reglementează în mod amănunțit și modul dobândirii naționalității române în noile ținuturi.

Astăzi, când conspirații contra organizațiunii noastre sociale apar atât de des și suntem înconjurați de răuvoitori, credem că între remediile ce sunt spre a se conjura pericolul, este că dacă în principiu am deschis în mod larg poarta cetățeniei române, potrivit principiilor prescrise de legislațiunile cele mai civilizate, trebuie să fim în același timp circumspecți, căutând a conserva patrimoniul nostru național, și, deci, în primul loc, a da cetățeniei prețul ce i se cuvine.

În acordarea cetățeniei române, Comisiunea de naturalizare face cercetare amănunțită asupra moralității solicitanților și cercetează viața lor privată cât și condițiunile lor de existență, celiace n'are loc pentru descendenții și soția lor. Astfel fiind, este posibilitate ca să treacă, de drept în cetățenie, necontrolați, fiii aproape majori a unui naturalizat, dedați viciului, și cu ideile cele mai subversive contra Statului, cari ajunși români, să devină periculoși. Chiar asupra acestui punct, se aduce critica cea mai vie sistemului colectivității sub cuvânt că Statul care acordă naturalizarea nu are în vedere de cât pe străinul care o cere; el cercetează numai moralitatea acestuia și nu a membrilor familiei, așa că se trece peste intențiunile sale, în aplicațiunea colectivității. Întru cât dar se știe că în sistemul actual românesc naturalizarea are efecte colective, s'ar putea adăuga în Regulamentul respectiv clauza ca controlul bunelor purtări să se întindă și asupra membrilor din familia naturalizatului, cari obțin de drept cetățenia.

Dimitrie G. Maxim

Președinte la Curtea de apel

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

Secțiunea III

Audiența dela 1 Octombrie 1924

Președenția d-lui Dem. G. Tazlăuanu, Președinte

CAMERA ARBITRALĂ. — COMPETINȚA. — CONTRACT DE MANDAT
ART. 3 LITERA B, ȘI ART. 47 AL. II ART. 1532 C.OIVIL ȘI 374
C. COM.

Din momentrul ce din contractul intervenit între părțile litigante rezultă că prin natura lui juridică constituie un contract de mandat, Camera arbitrală, numai are competență să judece diferențele rezultate din executarea lui, deoarece competența acestei instanțe speciale este precis determinată de legea burselor numai la judecata diferendelor isvorate din anumite tranzacțiuni, printre care legea nu prevede și contractul de mandat.

No. 1675. — Casată în urma recursului făcut de Luca S. Caraplis decizia Camerei Tribunale a Bursei din Constanța No. 6 anul 1924 în proces cu Artura B. Enopia.
S'a ascultat D-l avocat B. Cernea din partea recurentei.

Curtea deliberând,

Asupra motivului I de casare:

„Incompetența Camerei arbitrale de a judeca diferența rezultat dintr'un contract de mandat, pe care instanța de fond îl denaturează, considerându-l ca contract cuprinzând operațiuni de cumpărări de cereale”.

Având în vedere că, deși Camera arbitrală constată existența mandatului între părțile azi în litigiu și reproduce textul acestei convențiuni de mandat, conchide totuși că operațiunile dintre părți sunt operațiuni de cumpărări de cereale, care sunt de competența sa de a fi judecate, potrivit art. 1 și 3 litera z, și 47 alin. II din legea Burselor;

Considerând că contractul reprodus de instanța de fond, în deciziunea sa, prevăzând obligațiunea pentru înținat de a încheia tranzacțiuni de vânzări și cumpărări de cereale, în comptul recurentului, întrunește caracterul unui contract de mandat, cu obligațiuni bine definite dela mandat la mandatar și, prin urmare, Camera arbitrală interpretându-l în sensul că el ar conține tranzacțiuni sau operațiuni de vindere-cumpărare de cereale între părțile în litigiu, denaturează convențiunea și deci, sub acest raport, motivul de casare este întemeiat;

Că, întrucât este constant că contractul intervenit între părțile în litigiu este, prin natura lui juridică, un contract de mandat, Camera arbitrală nu avea competența să judece diferențele rezultate din executarea lui, de oarece competența acestei instanțe speciale este precis determinată de legea burselor (art. 3, litera b, și art. 47 alin. II), numai la judecata diferendelor isvorite din anumite tranzacțiuni, printre care legea nu prevede și contractul de mandat;

Că, așa fiind, greșit și cu exces de putere, Camera arbitrală și-a însușit competența de a judeca acest diferend, și de aceea primul motiv de casare fiind întemeiat, recursul urmează a se admite pentru acest motiv, fiind fără interes a mai discuta celelalte motive;

Considerând că, deciziunea urmează să fie casată fără trimeterie, afacerea nefiind primitoare de o judecată, urmată după legea specială a Burselor de comerț, ci după procedura ordinară a dreptului comun.

Pentru aceste motive, casează.

Administrația revistei roagă pe d-nii abonații în întârziere a'i trimite costul abonamentului rămas neachitat.